

Πληροφορίες: Αλεξάνδρα Μοσχοπούλου
Τηλ.: 2131306628, 2131306703
Ηλεκτ.διεύθ.: cr@synigoros.gr

- 1) Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου
 - α) Διεύθυνση Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) και Κλειστών Ελεγχόμενων Δομών (Κ.Ε.Δ.)
Υπόψη Προϊσταμένου, κ. Θ. Λεκκάκου
ris.dir.rics@migration.gov.gr
 - β) Διεύθυνση Δομών Βορείου Ελλάδας
Υπόψη Προϊσταμένης, κυρίας Βασ. Δημητριάδη
ris.dir.nf@migration.gov.gr
 - γ) Διεύθυνση Δομών Νοτίου Ελλάδας
Υπόψη Προϊσταμένης, κυρίας Τρ. Ίψαραλέξη
ris.dir.sf@migration.gov.gr
 - δ) Διεύθυνση Υποστήριξης
Τμήμα Προγραμμάτων Στέγασης και Υλικών Συνθηκών Υποδοχής
Υπόψη Προϊσταμένου, κ. Δ. Κιτσώνη
ris.dpt.acc@migration.gov.gr
 - ε) Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης
Υπόψη Προϊσταμένου, κ. Αθ. Βιτσεντζάτου
dir.si@migration.gov.gr
 - στ) Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας
Υπόψη Προϊσταμένης Μονάδας Θεσμικής Προστασίας, κυρίας Σ. Κασνακούδη
sg.vp@migration.gov.gr
- 2) Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων & Αθλητισμού
 - α) Γενική Διεύθυνση Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Υπόψη Γεν. Διευθύντριας, κυρίας Μ. Δόκου
genikidiefsp@minedu.gov.gr
 - β) Αυτοτελές Τμήμα Συντονισμού & Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης των Προσφύγων

info-refugee-education@minedu.gov.gr

Θέμα: Ζητήματα εκπαιδευτικής ένταξης και συνθηκών διαβίωσης σε δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου

Αξιότιμες κυρίες, Αξιότιμοι κύριοι,

Όπως σας είναι ήδη γνωστό, ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του σύμφωνα με το άρθρ. 103 παρ. 9 του Συντάγματος και τον ν. 3094/2003, παρακολουθεί σταθερά επί σειρά ετών τον τρόπο διαχείρισης των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης και εκπαιδευτικής και κοινωνικής ένταξης των εμπλεκόμενων πληθυσμών. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιεί αυτοψίες, εξετάζει αναφορές πολιτών και συντάσσει εκθέσεις¹ και πορίσματα² καταγράφοντας τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις του. Κατά τον παρόντα χρόνο εξετάζει αναφορά Συντονιστών Εκπαίδευσης Προσφύγων από πέντε δομές της χώρας (ΕΔΠΦΑΑ Φιλιπιάδας, ΕΔΠΦΑΑ Ριτσώνας, ΚΥΤ Διαβατών, ΕΔΠΦΑΑ Δράμας, ΕΔΠΦΑΑ Σχιστού), σχετικά με ζητήματα εκπαιδευτικής φύσης αλλά και, γενικότερα, συνθηκών διαβίωσης στις δομές αυτές. Ακολούθησε άλλωστε και αναφορά ΜΚΟ, στην οποία υποστηρίζεται ότι έχουν αποκλειστεί από την εκπαίδευση μαθητές που διαμένουν στη δομή της Σιντικής Σερρών.

Ι. Ειδικότερα, τόσο στο πλαίσιο όσων καταγράφονται στις αναφορές όσο και σε συνάντηση που ακολούθησε, περιγράφηκε σειρά σοβαρών προβλημάτων που δυσχεραίνουν την εκπαιδευτική και γενικότερα την κοινωνική ένταξη των παιδιών των δομών, μεταξύ των οποίων:

α) Καθυστερήσεις στην έναρξη λειτουργίας και τη στελέχωση των τάξεων υποδοχής (αναφέρθηκε ότι για την τρέχουσα σχολική χρονιά ξεκίνησε η λειτουργία τους από τον Δεκέμβριο, δηλ. στα μέσα του έτους), με αποτέλεσμα οι μαθητές να παραμένουν εκτός εκπαίδευσης ή να διακόπτουν τη φοίτηση λόγω αδυναμίας παρακολούθησης του προγράμματος.

β) Καθυστερήσεις στην έναρξη της μεταφοράς στα σχολεία (αναφέρθηκε ενδεικτικά δομή στην οποία δεν υλοποιούνταν μεταφορές ως τον Δεκέμβριο). Μη πρόβλεψη συνοδών για τη δευτεροβάθμια, παρά τις ιδιαίτερες ανάγκες των συγκεκριμένων ομάδων πληθυσμού, λόγω της ελλιπούς ένταξής τους.

γ) Περιορισμός των σχολικών μονάδων στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν για εγγραφή παιδιών, λόγω απόστασης και έλλειψης μέσων μεταφοράς, με αποτέλεσμα να προκύπτουν δυσκολίες λόγω έλλειψης διαθέσιμων θέσεων.

δ) Εφαρμογή αυστηρού συστήματος ελέγχου κατά την είσοδο στη δομή ακόμη και των μαθητών και των ΣΕΠ σε ορισμένες δομές (αναφέρθηκε ακόμη και άνοιγμα τσαντών των παιδιών, έλεγχος στις τσέπες τους, έλεγχος του πορτ -μπαγκάζ του αυτοκινήτου ΣΕΠ που μεταφέρει εκπαιδευτικό υλικό και γραφική ύλη, σύστημα ηλεκτρονικού ελέγχου, drones, τουρνικέ, ρομποτικές κάμερες), πρακτική που επιδρά

¹ Ειδική Έκθεση «Η πρόκληση των μεταναστευτικών ροών και της προστασίας των προσφύγων», Απρίλιος 2017, <https://online.fliphtml5.com/hmpf/pczs/#p=1>

² Πόρισμα «Εκπαιδευτική ένταξη παιδιών που διαβιούν σε Δομές και ΚΥΤ του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου», Μάρτιος 2021, <https://old.synigoros.gr/resources/docs/20210420-porisma.pdf>

αναπόφευκτα αρνητικά στην ψυχολογία, στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και στην κοινωνική ένταξη των παιδιών, τα οποία λαμβάνουν την αίσθηση του εγκλεισμού.

ε) Ελλείψεις σε είδη ρουχισμού και υπόδησης, για μια στοιχειωδώς αξιοπρεπή συμμετοχή στο σχολικό περιβάλλον και την αποτροπή στοχοποίησης/περιθωριοποίησης των παιδιών.

στ) Δυσχέρειες πρόσβασης και καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση σε μονάδες υγείας, με αποτέλεσμα να μην λαμβάνουν (τουλάχιστον έγκαιρα) μαθητές ΑΔΥΜ και να μην εμβολιάζονται στον αναγκαίο χρόνο για τη σχολική τους φοίτηση (λόγω έλλειψης επαρκούς ή κατάλληλου ιατρικού προσωπικού εντός ορισμένων δομών, απόστασης της δομής από τον αστικό ιστό σε συνδυασμό με την έλλειψη δημόσιων μέσων μεταφοράς, διακοπής χρηματοδότησης δρομολογίων μέσω του Υπ. Μετανάστευσης & Ασύλου, καθυστερήσεων στις δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας ή στα νοσοκομεία).

ζ) Υποστελέχωση σε παραρτήματα νηπιαγωγείων, που λειτουργούν εντός των δομών (με αποτέλεσμα να μην μπορούν να φοιτήσουν όλα τα παιδιά).

η) Αποκλεισμός ΣΕΠ ή/και ελλιπής συντονισμός εντός της δομής στην κατεύθυνση της καλύτερης πλαίσιωσης των παιδιών [απουσία φορέα/υπευθύνου παιδικής προστασίας ως προσώπου αναφοράς όλων των εμπλεκόμενων μερών για την προστασία των ανηλίκων κάθε δομής, μη πραγματοποίηση συναντήσεων συντονισμού -“coordination meetings” ή αποκλεισμός των ΣΕΠ από τις συναντήσεις αυτές (σε άλλες δομές αναφέρεται και αποκλεισμός από τις πραγματοποιούμενες συναντήσεις - “protection meetings”, “education meetings”, συναντήσεις νομικής ενημέρωσης), ελλιπής ενημέρωση ως προς ζητήματα που έχουν ανακύψει και μπορεί να αφορούν την ασφάλεια παιδιών, έλλειψη πληροφόρησης για παιδαγωγικού χαρακτήρα δράσεις που οργανώνονται στη δομή και εμπλέκουν παιδιά ή αποκλεισμός από αυτές, καθυστέρηση ή άρνηση έγκρισης δράσεων ακόμη και δημόσιων φορέων, τις οποίες εισηγούνται οι ΣΕΠ].

θ) Ενασχόληση Γραφείου Ένταξης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Διοικητών με εκπαιδευτικά θέματα χωρίς συνεννόηση με τους ΣΕΠ ή/και έγκριση από το ΙΕΠ, παράλληλες δράσεις μη τυπικής εκπαίδευσης από ΜΚΟ, που θεωρείται ότι λειτουργούν σε βάρος της εκπαιδευτικής ένταξης, καθώς συχνά χαρακτηρίζονται από τις ίδιες τις οργανώσεις ως «σχολείο» και προκαλούν σύγχυση στους φιλοξενούμενους πληθυσμούς ή επιλέγονται από αυτούς λόγω της μεγαλύτερης ευελιξίας τους, χωρίς να καθίσταται σαφές εκ μέρους της διοίκησης της δομής και των ΜΚΟ ότι υπάρχει υποχρέωση για σχολική φοίτηση.

ι) Απαγόρευση από τη διοίκηση της δομής (αναφορά από συγκεκριμένη δομή) εξόδου για εργασία γονέων (ιδίως μονογονέων, κυρίως μητέρων) εφόσον δεν συνοδεύονται από τα μικρότερης ηλικίας τέκνα τους (κάτω των 15 ετών) και άρνηση ανάθεσης της φύλαξής τους σε άλλο ενήλικο πρόσωπο εντός της δομής ή σε μεγαλύτερα αδέρφια, με αποτέλεσμα μαθητές να μην φοιτούν και να υποχρεώνονται να ακολουθούν τους γονείς ή και να εργάζονται μαζί τους, ώστε να μην βρίσκονται μόνοι τους στη δομή μετά την επιστροφή από το σχολείο.

ια) Μεταφορά βάρους διαχείρισης αναγκών παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές και άλλες ανάγκες στους ΣΕΠ (μεταφορά για αξιολόγηση από ΚΕΔΑΣΥ ακόμη και με ίδια

μέσα των ΣΕΠ, μη διευκόλυνση από πλευράς διοίκησης για την επικύρωση αναγκαίων εγγράφων, παρά τη σαφή νομική δυνατότητα και παραπομπή σε μακρινά ΚΕΠ κ.λπ.).

II. Πέραν των ζητημάτων που σχετίζονται με το εκπαιδευτικό έργο των ΣΕΠ, καταγράφηκαν και γενικότερες παρατηρήσεις τους, που αποτυπώνουν ευρύτερα προβληματικές συνθήκες για τα παιδιά αλλά και για τον γενικότερο πληθυσμό:

α') Μη πρόβλεψη κατάλληλης τροφής για τις ηλικίες μεταξύ 6 μηνών και δύο ετών, οπότε λαμβάνει χώρα η μετάβαση από την υγρή στη στερεά τροφή, με αποτέλεσμα να υποσιτίζονται.

β') Διακοπή χορήγησης τροφής και οικονομικού βοηθήματος για τις οικογένειες που είτε λαμβάνουν απορριπτικές αποφάσεις είτε αναγνωρίζονται ως δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, με αποτέλεσμα να μοιράζονται όλα τα μέλη της οικογένειας το φαγητό που εξακολουθεί να διανέμεται στα παιδιά και τελικά να υποσιτίζονται τα τελευταία.

γ') Έλλειψεις σε στελέχωση των δομών (έλλειψη παιδιάτρου, οδοντιάτρου, ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού, νομικής βοήθειας κ.ά.).

δ') Έλλειψη πρόνοιας για παιδιά με αναπηρία, που χρήζουν αυξημένης υποστήριξης, η οποία είναι αδύνατο να παρασχεθεί στις δομές, και θα ήταν αναγκαία η παραμονή τους κοντά σε κοινοτικές δομές υγείας.

ε') Διακοπή προγράμματος διερμηνείας, με σοβαρότατες συνέπειες για την υποστήριξη των ευάλωτων πληθυσμών αλλά και (σε συγκεκριμένη περίπτωση) απαίτηση από τη διοίκηση της δομής να υποβάλλεται αίτημα για παροχή διερμηνείας σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη, με αναφορά στο περιεχόμενο της συζήτησης που χρειάζεται να λάβει χώρα από πλευράς ΣΕΠ.

στ') Κακή κατάσταση των οικίσκων και ακατάλληλες συνθήκες υγιεινής (στέγες που στάζουν, τοίχοι με ρωγμές, κατεστραμμένα πατώματα, κατεστραμμένες οικιακές συσκευές παρασκευής φαγητού, έλλειψη ζεστού νερού, στρώματα με κοριούς, πληθώρα εντόμων, μύκητες, με αποτέλεσμα τα σώματα των παιδιών να έχουν τα ανάλογα τσιμπήματα και τόσο οι γονείς, όσο και τα ίδια να χάνουν τον ύπνο τους και να μην μπορούν ουσιαστικά να αναπαυθούν.

ζ') Το προαναφερθέν πρόβλημα της απόστασης από τον αστικό ιστό και έλλειψη δημόσιας συγκοινωνίας που καθιστά απαγορευτική την όποια δυνατότητα μετακίνησης προς τον κοντινότερο αστικό ιστό, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση κατά περίπτωση άνω των 20 χλμ., αποκλείοντας έτσι την όποια έξοδο και διέξοδο για ψυχαγωγία παιδιών και δημιουργώντας τους, σε συνδυασμό με την περιτοίχιση της δομής με ψηλό τοίχο, την παρουσία καμερών ασφαλείας παντού και την υποχρεωτική διέλευση από τουρνικέ κατά την είσοδο και έξοδο τους, το αίσθημα του εγκλωβισμού και της ασφυκτικής απομόνωσης. Το ζήτημα του κοινωνικού αυτού αποκλεισμού και της απόστασης συνδέθηκε άμεσα και με την πρόσβαση σε αναγκαίες υπηρεσίες (ιδίως υγείας αλλά κ.ά.) και αναφέρθηκε ενδεικτικά περίπτωση επιστροφής στη δομή με τα πόδια γονέα με παιδί σε συνέχεια νοσηλείας σε νοσοκομείο.

Με βάση όσα σοβαρά ζητήματα εκτέθηκαν παραπάνω και αφορούν με διαφοροποιήσεις (τουλάχιστον) πέντε δομές της ενδοχώρας, ο Συνήγορος πρόκειται να αποστείλει συγκεκριμένα ερωτήματα ως προς τα περιγραφόμενα προβλήματα σε κάθε

δομή. Θεωρεί ωστόσο παράλληλα ότι θα ήταν βοηθητική μία συνάντηση ενημέρωσης, ανταλλαγής προβληματισμών και συντονισμού με εκπροσώπους των συναρμόδιων υπηρεσιών και υπουργείων και ενδεχομένως με την παρουσία εκπροσώπου των ΣΕΠ, στην κατεύθυνση της απόκτησης μιας συνολικής εικόνας των αναγκών και της αναζήτησης των βέλτιστων λύσεων προς το συμφέρον των παιδιών που φιλοξενούνται στις δομές και των οικογενειών τους. Για τον σκοπό αυτό προτείνεται η πραγματοποίηση συνάντησης στα γραφεία του Συνηγόρου του Πολίτη ή σε άλλο χώρο που θα προκριθεί από πλευράς σας τον ερχόμενο μήνα και σε ημερομηνία που θα συμφωνηθεί.

Σε αναμονή της ανταπόκρισής σας, βρίσκομαι στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση.

Σας ευχαριστώ θερμά για την εμπιστοσύνη σας.

Με εκτίμηση,

Θεώνη Κουφονικολάκου
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Κοινοποίηση: ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ